

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ

**Психологічні та педагогічні проблеми
професійної освіти
та патріотичного виховання
персоналу системи МВС України**

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Харків, 2 квітня 2021 р.)

Харків 2021

УДК [159.9:378:351.74](477)

П86

Оргкомітет конференції

Сокурєнко В. В. – ректор Харківського національного університету внутрішніх справ (голова);

Могілевський Л. В. – проректор Харківського національного університету внутрішніх справ (заступник голови);

Харченко С. В. – професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 (секретар);

Колотік А. С. – декан факультету № 3;

Федорєнко О. І. – завідувач кафедри педагогіки та психології факультету № 3;

Волошина Н. О. – начальник редакційно-видавничого відділу;

Чумак В. В. – т.в.о. начальника відділу організації наукової роботи;

Полховський О. М. – начальник інформаційно-технічного відділу;

Щєрбакова І. В. – начальник відділу зв'язків з громадськістю;

Процких Т. О. – директор загальної бібліотеки.

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення ХНУВС від 08.02.2021 № 21*

П86 Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 2 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 296 с.

У збірнику більше 85 авторів з різних регіонів України розглянули актуальні питання професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України, особливу увагу приділили проблемам соціально-психологічного забезпечення правоохоронної діяльності в сучасних умовах.

Дано низку пропозицій щодо вдосконалення психологічної роботи в правоохоронних органах.

УДК [159.9:378:351.74](477)

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2021

ЗМІСТ

СОКУРЕНКО В. В.
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ.....11

СЕКЦІЯ 1

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПЕРСОНАЛУ
ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР**

ГАНАБА С. О.
АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ІСТОРИЧНОГО ЗНАННЯ
ЯК ЗАСАДНИЧА УМОВА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ15

МІРОШНІЧЕНКО В. І.
ПАТРІОТИЧНИЙ АСПЕКТ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА-ПРИКОРДОННИКА
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ17

СТОЛЯРЕНКО О. В.,
СТОЛЯРЕНКО О. В.
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ
ПРАВООХОРОНЦІВ.....20

ФЕДОРЕНКО О. І.
ФОРМИ І ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ В ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ.....26

ДЕМИДЕНКО Н. М.
ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА
НОВОЇ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ.....29

ПОЛТОРАК М. Ф.,
ЧЕРНИХ О. Б.,
ЧЕРНИХ Ю. О.
ВИХОВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ ДО
МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....31

РАЗУМЕЙКО Н. С.,
ПАСІЧНИК О. М.
МЕДІАЦІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ НАПРЯМОК ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ЮРИДИЧНИХ ПРОФЕСІЙ36

РОМАШЕНКО В. Є.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗВО ЗІ
СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ40

ІВАНОВА П. А.

ПАТРІОТИЗМ ЯК РИСА ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ	43
---	----

СЕКЦІЯ 2

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ РІЗНИХ ПІДРОЗДІЛІВ**

БАНДУРКА О. М.

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА У ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ З ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	47
--	----

КОРОТКОВА Ю. М.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ.....	50
---	----

КУЧЕРЯВИЙ А. О.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРА МАЛОГО ВІЙСЬКОВОГО ПІДРОЗДІЛУ: ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ ТА ЗАСОБИ	54
---	----

МІЛораДОВА Н. Е.

ТРЕНІНГ «ПСИХОЛОГІЯ ДОПИТУ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЛІДЧИХ	58
--	----

МОГІЛЕВСЬКИЙ Л. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	61
---	----

СУПРУН Д. М.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ СЬОГОДЕННЯ	65
---	----

ШВЕЦЬ Д. В.,

КОБКО Є. В.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	69
---	----

БОГУЦЬКИЙ В. М.

ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ЗВО	72
--	----

БРИСКОВСЬКА О. М.

ВИХОВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	75
---	----

ВДОВИЧ С. М.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	78
--	----

ДОЦЕНКО В. В. ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	83
ЖИДЕЦЬКИЙ Ю. Ц. ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	87
ЗЕЛЬНИЦЬКИЙ А. М., ЗАБОЛОТНИЙ О. А., ВАСИЛЬЄВ О. М. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ ЗАКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ ВІЙСЬКОВОГО ПРОФІЛЮ	91
КОВАЛЬ І. С. АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	96
ЛОПАТИНСЬКА І. С. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	98
ЧЕРВОНИЙ П. Д. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК «ШКОЛИ МОЛОДШИХ КОМАНДИРІВ».....	102
АДАМЧУК Ю. Д. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МОЛОДШИХ ІНСПЕКТОРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО СПОЛУЧЕННЯ.....	106
АЛЕКСЄЄВА-ДАНИЛЕНКО Ю. В. ДО ПИТАННЯ ВИХОВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	110
ГЕРАСИМЕНКО О. А., ХАРИНА Т. Г. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕРСОНАЛУ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ	112
КРАВЦОВ Д. Р. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ І ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	116
СКЛЯР О. С. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	120

НІКОН Я. А. ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	124
--	-----

СЕКЦІЯ 3

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

БАРКО В. І., БАРКО В. В., ОСТАПОВИЧ В. П. ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	128
АЛЕКСАНДРОВ Ю. В. ПОНЯТТЯ СТРАХУ У ПСИХОЛОГІЇ.....	134
БОБРО Н. В. ЗАДОВОЛЕНІСТЬ СПІЛКУВАННЯМ ІЗ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ: КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ.....	137
ДАВИДОВ О. В., ПАМПУРА І. І. РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ.....	140
ДЖАГУПОВ Г. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ В СУСПІЛЬСТВІ	144
ОВСЯННИКОВА І. М. ЩОДО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА В АСПЕКТІ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ.....	148
ПАТЛАЧУК В. Н. РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЯ В АРТИКУЛАХ ГЕНРІХА ВАЛУА 1573 Р., КОНСТИТУЦІЇ ПОЛЬЩІ 1791 Р. І КОНСТИТУЦІЇ ВЕЛИКОГО ГЕРЦОГСТВА ВАРШАВСЬКОГО 1807 Р.....	150
ПОНОМАРЕНКО Я. С. ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НА МІСЦІ ПОДІЇ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ	155

ХАРЧЕНКО С. В. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ СТИЛЬОВИХ ПОКАЗНИКІВ КОГНІТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ І ХАРАКТЕРОМ ЇХ ПОВЕДІНКИ У СТРЕСОВІЙ СИТУАЦІЇ.....	159
ПАШКО Н. О. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ СЛІДЧОГО.....	162
ПЕТРУК О. В. ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА» ФАХІВЦЯ З ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ	166
РОМАНЕНКО Є. С. ВИМОГИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ ТАКТИКО-ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ	170
ШЕВЧЕНКО В. В. ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ З ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	174
ШИК Г. М. НАВИЧКИ АСЕРТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ.....	176
СЕКЦІЯ 4 НЕГАТИВНІ ПСИХОЕМОЦІЙНІ СТАНИ ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ У ПЕРСОНАЛУ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	
ВОЛИНЕЦЬ Н. В. РЕКОМЕНДАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ, ЇХНІМ КЕРІВНИКАМ ІЗ ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ: ПРОФІЛАКТИКА НАСЛІДКІВ ЙОГО ПРОЯВУ ДО ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ.....	179
ВАЙДА Т. С., КРУГЛИК М. І. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРАВООХОРОНЦІВ ІЗ ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ: ПРОФІЛАКТИКА НАСЛІДКІВ ЙОГО ПРОЯВУ В УМОВАХ АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ	183
ЖИДЕЦЬКИЙ Ю. Ц., ПРЯХІНА Н. О. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ УПРАВЛІННЯ СТРЕСОМ У ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	189

КОГУТ О. О. ВАЖЛИВІ ЕЛЕМЕНТИ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОГО КУРСАНТА.....	192
ПОХИЛЬКО Д. С., ОВСЯННИКОВА Я. О. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З ФАХІВЦЯМИ ДСНС У ПОСТКАТАСТРОФНИЙ ПЕРІОД	197
КИРИЧЕНКО А. В. ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ВІЙСЬК ДО ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ	200
КРАВЧЕНКО В. В. ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ В ОСОБОВОГО СКЛАДУ БОЙОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ НЕГАТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ	205
МОРГАЙ К. С. ПРОФІЛАКТИКА НЕГАТИВНИХ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ	208
СЕКЦІЯ 5 АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ	
АФАНАСЬЄВА Н. Є., ПОНОМАРЕНКО І. В. ВПЛИВ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ	210
БАЛАБАНОВА Л. М. НЕЙРОГРАФІКА ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	212
КОЛЕСНІЧЕНКО О. С., МАЦЕГОРА Я. В. СТРУКТУРА МОТИВАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	215
БОРИСЮК О. М. САМООЦІНКА ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ.....	220
ГРИЩЕНКО Н. В. МОРАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОФЕСІЙНОГО ОБОВ'ЯЗКУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	224

ЛАРІОНОВ С. О. ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ СХИЛЬНИХ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАВООХОРОНЦІВ.....	229
МОШЕНСЬКИЙ О. С. СУТНІСТЬ МОРАЛІ.....	232
П'ЯНКІВСЬКА Л. В. ЛОКУС КОНТРОЛЮ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ	235
ЮР'ЄВА Н. В. РОЛЬ МОТИВАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ	239
КУЛІДА І. М. ІМПУЛЬСИВНІСТЬ ЯК ДЕФІЦИТ САМОРЕГУЛЯЦІЇ	243
СЛУРДЕНКО Д. О. ОСОБЛИВОСТІ САМОСТАВЛЕННЯ ЯК ЗМІСТОВНОЇ СКЛАДОВОЇ САМОВРЯДУВАННЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ В УМОВАХ ЗВО МВС.....	246
НАУМЧИК В. І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ.....	249
НЕЧВОЛОД В. В. СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	251
ТОПЧІЙ А. О., НАЙДА В. О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ В УМОВАХ ЗВО МВС	254
ТОЦЬКИЙ Д. С. МОЖЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	257

СЕКЦІЯ 6

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

БОРТНИК С. М. ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИК ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.....	259
--	-----

БУРДІН М. Ю.	
СЕКТИ ЯК СУЧАСНЕ СУСПІЛЬНО-РЕЛЕГІЙНЕ ЯВИЩЕ	262
ТЮРІНА В. О.	
ПРОФІЛАКТИКА БУЛЛІНГУ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	265
ЗАХАРЕНКО Л. М.	
ГЕНДЕРНО-ВІДПОВІДАЛЬНА ПОВЕДІНКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИНАХ	269
МАКАРОВА О. П.	
ПРОФІЛАКТИКА РАДИКАЛІЗМУ СЕРЕД МОЛОДІЖНИХ УГРУПУВАНЬ.....	272
МАКАРОВА О. П., РАДІОНОВА Л. О.	
СУЇЦИДАЛЬНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ: ПРИЧИНИ І ПРОФІЛАКТИКА.....	277
МАТІЄНКО Т. В.	
СУЧАСНІ СПОСОБИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ – КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	282
ПЕТЛЕНКО О. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМУВАННЯ БАТЬКІВ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ ІЗ ПРОБЛЕМАМИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я	286
ФОРОСТОВЕЦЬ С. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ВІЙСЬКОВОГО ПРОФІЛЮ	291

На нашу думку, курсантам доцільно максимально ознайомити з інформацією про майбутню професію. Так, як недостатньо підготовлений співробітник поліції у фаховому, морально-психологічному плані не може бути справжнім професіоналом.

Список бібліографічних посилань

1. Кондратьєв Я. Ю. Система професійної підготовки кадрів оперативних служб (підрозділів) міліції та шляхи їх удосконалення // Актуальні проблеми підготовки кадрів і роботи з персоналом оперативних служб міліції : тези доп. міжнар. наук. практ. конф. (м. Київ, 27–28 берез. 2003 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2003. С. 9–12.

2. Федіна Н. Професіоналізм як чинник регулювання ефективної діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 145–149.

3. Заболотна Ю. В., Найда В. О. Особливості участі курсантів (слухачів) ЗВО системи МВС України в суспільному житті // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 72–74.

4. Пономареко Я. С. Психолого-педагогічні передумови формування готовності поліцейських до інноваційної діяльності // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 87–90.

Отримано 06.03.2021

УДК 378.1:159.9

Світлана Михайлівна ВДОВИЧ,

доцент кафедри практичної психології та педагогіки

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3582-4395>

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Обґрунтовано необхідність і особливості підготовки фахівців ризиконебезпечних професій до професійного спілкування, розглянуто шляхи її вдосконалення у закладах вищої освіти. Авторка пропонує викладати у закладах вищої освіти такі начальні дисципліни, як «Основи психології», «Психологія спілкування», «Конфліктологія»,

«Психологія масової поведінки», «Психопедагогіка безпеки», «Тренінг комунікативності», «Тренінг сенситивності» й описує їхні потенційні можливості у підготовці майбутніх фахівців до професійного спілкування.

Ключові слова: ризиконебезпечна професія, професійна підготовка, професійне спілкування, психологія спілкування.

Спілкування відіграє неабияку роль у житті та професійній діяльності кожної особистості, а особливо важливим воно є для представників професій «людина – людина», у тому числі ризиконебезпечних професій, оскільки доводиться наказувати і переконувати, працювати і взаємодіяти в команді, надавати допомогу постраждалим, вирішувати конфліктні ситуації тощо.

Нині існує безліч визначень поняття «професійне спілкування», однак усі вони зводяться до розуміння його як процесу обміну інформацією, налагодження взаєморозуміння та взаємодії, пізнання та сприйняття один одного у професійній діяльності.

Ю. А. Скоробагатов виокремлює мотиви професійного спілкування фахівців ризиконебезпечних професій, зокрема рятувальників, до яких відносить «усвідомлення суспільної корисності праці, престиж обраної професії, значущість професії серед інших спеціальностей, прагнення належати до цієї професійної спільності, прихильність сімейним традиціям, бажання здобути авторитет і пошану в підрозділі, спілкування з колегами, обмін знаннями і досвідом, прагнення лідерства, бажання працювати в чоловічому колективі» знаннями і досвідом, прагнення лідерства, бажання працювати в чоловічому колективі» [2, с. 251]. Таким чином, завдяки професійному спілкуванню працівники ДСНС самоутверджуються і самореалізуються, налагоджують необхідні професійні й особистісні контакти, здобувають нові знання, інформацію і досвід, мають змогу виявити свої організаторські та лідерські якості. Окрім цього, спілкування допомагає їм якісніше виконувати професійні обов'язки: ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій, рятувати і надавати домедичну й іншу допомогу потерпілим, встановлювати психологічний контакт із потерпілими, організовувати взаємодію з іншими службами й організаціями, проводити опитування потерпілих та очевидців та отримувати необхідну інформацію для з'ясування причин виникнення та особливостей розвитку надзвичайних подій, вирішувати конфліктні ситуації на місці надзвичайних подій та у спілкуванні з колегами і керівництвом, роз'яснювати громадянам правила безпечної поведінки з метою недопущення надзвичайних ситуацій і порядок дій у разі їх виникнення тощо.

Професійне спілкування працівників МВС України має свою специфіку: опитування свідків, очевидців і потерпілих, допитів злочинців та підозрюваних, розуміння психології злочинця, пошук важливої для розслідування злочинів інформації, профілактичні заходи щодо попередження злочинної діяльності тощо.

Саме тому актуальними у професійному спілкуванні представників ризиконебезпечних професій є такі компоненти: орієнтування в ситуації спілкування, спостереження й оцінювання співрозмовника; вміння розшифровувати невербальні знаки у процесі спілкування, розуміння їх впливу на співрозмовника; чітке й однозначне формулювання власних думок, правильне передавання необхідної інформації, грамотна побудова речень, належний рівень володіння державною мовою, вмиле використання голосу й інтонації; використання вербальних і невербальних засобів впливу на співрозмовника; вміння слухати, сприймати і розуміти співрозмовника; вміння переконувати, доводити свою правоту, обґрунтовано дискутувати, конструктивно критикувати, просити про допомогу і пораду; почуття гумору та вміння розряджати напружену обстановку; вміння налагоджувати психологічний контакт зі співрозмовником та бути неупередженим незалежно від його віку, соціального статусу, віросповідання, кольору шкіри, сексуальної орієнтації тощо; вміння презентувати себе та власні досягнення; здатність створювати невимушену й довірливу атмосферу під час ділового спілкування; вміння управляти власними емоціями та впливати на психологічні стани й емоції співрозмовників тощо.

Формування зазначених компонентів професійного спілкування відбувається у процесі навчання у закладі вищої освіти та вдосконалюється упродовж усієї професійної діяльності фахівця.

В освітніх програмах закладів вищої освіти, які готують до професійної діяльності майбутніх фахівців ризиконебезпечних професій, з метою вдосконалення професійного спілкування слід передбачити викладання таких дисциплін, як «Основи психології», «Психологія спілкування», «Конфліктологія», «Психологія масової поведінки», «Психопедагогіка безпеки», «Тренінг комунікативності», «Тренінг сенситивності». Розглянемо детальніше потенційні можливості цих дисциплін.

Знання основ психології дозволить майбутнім фахівцям ризиконебезпечних професій сформуванню уявлення про основні поняття психології, закономірності психічних явищ, особливості прояву психіки особистості в обраному виді діяльності, навички використання набутих знань з основ психології у майбутній практичній

діяльності й особистому житті. Так, вивчення таких психічних процесів, як відчуття, сприймання, мислення, увага, пам'ять, мовлення дозволить краще розуміти співрозмовника у різних ситуаціях спілкування; розуміння психологічних особливостей особистості та її емоційно-вольової сфери сприятиме ефективнішому управлінню психологічними станами й емоціями (власними та співрозмовника); засвоєння індивідуальних особливостей особистості, таких як темперамент і характер, забезпечить можливість оптимальної взаємодії та впливу на співрозмовника у найрізноманітніших життєвих і ділових ситуаціях; опанування знаннями про структуру і види спілкування, групові ролі та взаємодію, про лідерство і його роль у діяльності груп і колективів допоможе успішно згуртувати людей навколо себе, управляти колективом та вирішувати конфліктні ситуації.

Вивчення психології спілкування дозволить ознайомити майбутніх фахівців із поняттями «комунікація», «комунікативна взаємодія», «спілкування», «професійне спілкування», «переговорний процес» та ін.; сформувати в них уявлення про засоби ефективної діалогічної взаємодії; ознайомити з формами ведення переговорів; сформувати уявлення про засоби налагодження ефективного спілкування; сформувати уявлення про засоби ефективної взаємодії у різних сферах професійної діяльності; сформувати вміння долати комунікативні бар'єри, аналізувати ефективність спілкування, виявляти оптимальні умови ведення переговорів, встановлювати позитивні міжособистісні стосунки в різних ситуаціях спілкування; ознайомити з методами вирішення конфліктів у діалогічній взаємодії.

Більш детально вивчити особливості конфліктних ситуацій, причини виникнення, види і стратегії подолання конфліктів допоможе навчальна дисципліна «Конфліктологія». Розуміння психологічних механізмів виникнення конфліктів і динаміки їх розвитку, знання про технології управління конфліктами сприятиме ефективному розв'язанню як внутрішньоособистісних, так і міжособистісних і міжгрупових конфліктів, веденню переговорних процесів з урегулювання конфліктів. Не менш важливими є знання про маніпулятивні технології та способи протистояння їм.

Вивчення психології масової поведінки сприятиме формуванню в майбутніх фахівців ризиконебезпечних професій на основі теоретичних знань про психологічні закономірності стихійної поведінки навичок протистояння маніпуляціям і поведінки у натовпі, а саме: аналізувати і критично оцінювати масову поведінку; розпізнавати масові настрої у суспільному та політичному житті; адекватно

сприймати агресивно налаштований натопт і вміти ним управляти; розпізнавати моделі та методи масово-інформаційних впливів на підсвідомість задля ефективної протидії психологічним атакам тощо.

Психопедагогіка безпеки передбачає психолого-педагогічну підготовку майбутніх фахівців ризиконебезпечних професій до діяльності в екстремальних умовах, зокрема вивчення сутності та структури надзвичайної ситуації як середовища діяльності особового складу, особливостей поведінки фахівців у екстремальних умовах, питань поетапної професійної підготовки до діяльності в екстремальних умовах природних, екологічних, техногенних і технічних аварій і катастроф, що включає загальну та спеціальну (базову професійно-екстремальну) підготовку, а також підготовку до розв'язання специфічних завдань у надзвичайних ситуаціях.

Практичні навички професійного спілкування майбутні фахівці ризиконебезпечних професій можуть отримати, беручи участь у різноманітних тренінгах, зокрема у тренінгу комунікативності та тренінгу сенситивності. Наприклад, тренінг комунікативності сприяє розширенню можливостей і форм налагодження контакту й ефективної взаємодії у різноманітних ситуаціях професійного спілкування, формуванню навичок активного слухання, прийняття і розуміння співрозмовника та взаємодії між людьми, вміння організувати позитивну міжособистісну взаємодію, розвитку критичного мислення особистості, формуванню навичок роботи у команді та розв'язання конфліктних ситуацій тощо. Тренінг сенситивності передбачає розкриття загальних закономірностей і формування у майбутніх фахівців теоретичних уявлень і практичних умінь розуміти інших, розвиток чутливості до групового процесу, приймання поведінки інших. Завдяки тренінгу ефективно розвивається особистість фахівця, підвищується його соціально-психологічна компетентність, розвивається психологічна спостережливість як здібність фіксувати і запам'ятовувати всю сукупність сигналів, які посилає інша людина чи група людей, відбувається адекватне пізнання себе й інших людей у сфері комунікації, усвідомлюються і долаються інтерпретаційні обмеження, коригуються особистісні якості та вміння, долаються бар'єри у спілкуванні, які заважають реальним і продуктивним діям; розширюється розуміння себе та розуміння інших, усвідомлюються групові процеси, формується і розвивається здатність прогнозувати поведінку інших і передбачати власну реакцію на неї.

Окрім цього, актуальним є формування сприятливого мовленнєвого середовища у закладах освіти, які готують фахівців ризиконебезпечних професій, яке можливо забезпечити лише спільними

зусиллями керівництва, усіх науково-педагогічних працівників та майбутніх фахівців.

Список бібліографічних посилань

1. Пам'ятка працівника Національної поліції України: інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / уклад.: І. В. Клименко, Д. В. Швець, О. О. Євдокімова, Я. С. Посохова. Харків : ХНУВС, 2017. 52 с.
2. Скоробогатов Ю. А. Аналіз стану розробки проблеми професійної мотивації рятувальників МНС України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2012. № 4 (29). С. 250–255.

Отримано 08.03.2021

УДК 159.9:37.091.3

Вікторія В'ячеславівна ДОЦЕНКО,

*доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7757-2793>*

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Окреслено актуальність проблеми і суть поняття академічної доброчесності. Презентовано семінар-тренінг «Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти» для майбутніх психологів ювенальної превенції.

Ключові слова: академічна доброчесність, майбутні психологи, семінар-тренінг

Глобальна інформатизація в усіх сферах соціально-економічного, політичного, правового, освітнього і культурного життя суспільства не лише задовольняє інформаційні потреби громадян, а й дає вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності, що в свою чергу значно полегшує процес плагіату. З огляду на простий доступ до мережі Інтернет, і відповідно, до великої кількості інформації, перед здобувачами вищої освіти постає «спокуса»: списати, завантажити готовий реферат, купити на теренах Інтернету курсову (бакалаврську) роботу. Тому зараз, як ніколи, перед закладами вищої освіти стоїть проблема формування академічної доброчесності, що допоможе підвищити якість освіти і підготовки фахівців нової

Наукове видання

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ПЕРСОНАЛУ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ**

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Харків, 2 квітня 2021 р.)

Тексти друкуються в авторській редакції

Відповідальний за випуск: *С. В. Харченко*
Коригування списків бібліографічних посилань: *С. С. Тарасова*
Комп'ютерне верстання: *К. О. Сологуб*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 17,03.
Обл.-вид. арк. 15,7. Тираж 12 пр. Зам. № 2021-6.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080. Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.